

Masarykův špion Emanuel Voska (1875-1960)

Kdo byl kapitán Emanuel Voska a proč si ho na Zbraslavi připomínat?

Vyučený kamenosochař z Kutné Hory, který před rakousko-uherskou policií utekl do Ameriky. Tam se uplatnil jako novinář, úspěšný podnikatel, účastník čsl. zahraničního odboje a spolupracovník T.G.Masaryka. Organizátor kurýrního spojení mezi zahraničním a domácím odbojem. V USA Vybudoval protišpionážní síť a jako kapitán zpravodajské služby americké armády koordinoval protišpionážní služby s evropskými státy. Ve 2. světové válce americký špion a organizátor agenturní sítě v Turecku. Po návratu domů deset let politický vězeň komunistického režimu.

To všechno můžete najít o E.Voskovi ve sporadických historických pramenech. My k tomu můžeme ještě přidat, že byl také váženým zbraslavským občanem. Stopu, kterou na Zbraslavi zanechal, nám minulý režim dokonale zatajil. A nebyl sám, takových "k zapomenutí odsouzených" bylo víc. A teď je jenom na nás, abychom jejich památku vrátili zpátky do naší historie.

Americké začátky a účast v odboji.

Život E. Vosky začal být jedním velkým dobrodružstvím, když pro aktivní účast v sociálně demokratickém hnutí se o dosud nenápadného kamenosochaře začala zajímat rakousko-uherské policie. Aby se vyhnul pronásledování, raději emigroval do Ameriky. Nový život začínal se čtyřmi dolary v kapse. Tam se ale dobře uchytil a začal úspěšně podnikat. Díky svým schopnostem brzo zbohatnul, až si nakonec koupil důl na těžbu mramoru. Hodně se angažoval v práci pro krajanskou komunitu. Oženil se s českou krajankou a narodily se mu tři dcery.

Jako úspěšný americký podnikatel se v roce 1902 seznámil s T.G. Masarykem, finančně ho podporoval a také pro něj organizoval přednáškové turné po USA. Začátek války ho zastihl v Praze, kde ho T.G.Masaryk požádal, aby jménem české opozice navázal kontakt se státy protiněmecké Dohody a také s vládou tehdy ještě neutrálních USA.

V té době byl hlavní úkol českého odboje přesvědčit Dohodové státy o tom, že Češi nejsou Rakušané, ale národem v rakouském područí, který podporuje válečný konflikt na straně Dohody. E.Voska úkol přijal a na zpáteční cestě v podrážce boty a korzetu své dcery propašoval tajné dokumenty a také spojení s dohodovými státy se mu podařilo navázat. Tím začala jeho přímá účast v neviditelné frontě válečného konfliktu.

Soukromá špionážní agentura

Vybudoval a po celou válku řídil tajnou kurýrní službu pro styk mezi domácím a zahraničním odbojem. Jako soukromá osoba založil v USA v roce 1915 protišpionážní síť založenou převážně na kontaktech s českými vystěhovalci a emigranty. V ní uvízla řada německých agentů, včetně takových es jako německý velvyslanec, rakouský vojenský atašé, nebo populární americký žurnalista. Odhalil německo-irský komplot proti Anglii a základny pro zásobování německých ponorek na americkém pobřeží. Upozornil na německé spiknutí v Indii a odkryl německou agenturní síť ve Francii. Mezi spolupracujícími krajany se nenašel jediný zrádce, její existenci nepřátelská strana po celou válku neodhalila. I když její činnost sloužila především USA a válčícím státům Dohody, veškeré náklady na její zřízení a provoz až do konce roku 1916 nesl E. Voska sám. Teprve když vlastní majetek už nestačil, požádal T.G. Masaryka o pomoc a ten zajistil, že náklady převzala Anglie.

Voska se v USA uplatňoval i jako úspěšný propagátor činnosti čsl.zahranického odboje a účasti českých krajanských spolků na jeho podpoře. Informoval také o činnosti domácího odboje a poměrech v Rakousku Uhersku. Metody, kterými pracoval v různých informačních nebo desinformačních akcích se řídily hlavně cílem, kterého mělo být dosaženo a nebyly vždy považovány za zcela korektní a etické. Voska byl proto i často kritizován a jím dodávané informace nebyly vždy přijímány zcela bezvýhradně. Měl řadu odpůrců a jak už to bývá i závistivců, kteří, jeho zásluhy zlehčovali, nebo zcela neoprávněně i popírali. Namítalo se, že líčení různých, jím organizovaných akcí, v jeho podání, není zcela objektivní a že účelově nadhodnocuje svoji roli. I když diskuse o stylu jeho práci v zahraničním odboji nebyla nikdy jednoznačně uzavřena, jsou jeho zásluhy o vznik republiky nesporné a stejně jako jeho role ve službách americké armády, všeobecně uznávané. Ocenil je také T.G. Masaryk v knize "Světová revoluce", kde podílu E. Vosky na českém zahraničním odboji věnoval několik stránek. Stejně je hodnocen četnými historiky, kteří se touto dobou zabývali a stále zabývají.

Kapitánem U.S. Army a

Po vstupu USA do války se přihlásil do americké armády. V hodnosti kapitána zpravodajské služby byl pověřen vybudováním zpravodajské sítě v Rusku a současně tam působil jako styčný důstojník mezi americkou armádou a československými legiemi. Z Ruska se vrátil ještě před vypuknutím bolševické revoluce. Po skončení války ještě krátce řídil z Prahy střeoevropské oddělení zpravodajské sekce amerického generálního štábu. Svou válečnou kariéru ukončil jako člen americké mírové mise do Evropy v roce 1919.

... také zbraslavským občanem.

Kdo byl kapitán Emanuel Voska a proč si ho na Zbraslavi připomínat?

Napsal uživatel R. Hofmeister
Neděle, 24 Červenec 2011 21:00

Po návratu do vlasti se usadil na Zbraslavi. Dále se stýká s politickými špičkami a aktivně se podílí na budování nového státu. Řídí americkou potravinovou pomoc, opět úspěšně podniká, píše o odboji v průběhu světové války. Spolu s Alicí Masarykovou zakládá Čs. Červený Kříž, Politicky zůstává věrný sociální demokracii.

Na Zbraslavi se stal váženým občanem. Koupil Ottovu vilu, ve které hostil významné kulturní i politické osobnosti, včetně prezidenta Masaryka. Na přilehlém pozemku postavil hotel, který sice nesl honosné jméno Ritz, ale na rozdíl od Ottovy vily je to jen fádni jednopatrová budova, která ničím nezaujme. Hotel příliš nevydělával a proto ho E. Voska začal poskytovat na dobročinné účely. Nejdřív sloužil legionářům pro rekreaci, ve 30. letech v něm nacházeli útočiště němečtí emigranti a po puči v Rakousku i prchající dělničtí aktivisté. Uprchlíci před fašismem

měli zdarma nejen ubytování, ale i stravu a dokonce dostávali od E. Vosky kapesné. Jeho pozornosti neuniklo ani občanskou válkou sužované Španělsko, pro které organizoval humanitární pomoc.

To ale není všechno, čím se na Zbraslavi zabýval.. Nebyl sice nikdy místním funkcionářem, ale mezi vážené přední občany se zařadil. V roce 1921 doprovázel starostu ve čtveřici občanů vyslaných vyhledat v povodí Vltavy vhodný kámen pro pomník padlých na náměstí. Jejich pátrací mise byla úspěšná. V řečišti nad Kamýkem našli kamenný blok, který je dominantou

pomníku a dodnes zdobí Zbraslavské náměstí.

Opět špiónem

Po vypuknutí 2. světové války odešel opět do Ameriky, kde navázal na svou někdejší proamerickou zpravodajskou činnost. Nejdřív pomohl při zakládání nově se tvořící výzvědné služby. Pak byl v roce 1941 vyslán, tentokrát již v hodnosti plukovníka, do Turecka, aby tam vybudoval špiónážní síť pokrývající kromě Turecka i balkánské státy. Za dobu jeho působení až do roku 1945 se mu podařilo odhalit řadu německých agentů, dokonce i mezi Čechoslováky žijícími v Turecku. Podává vojenské informace o situaci v Turecku a na Balkáně do USA a také čs. exilové vládě do Londýna. Konec války oslavil ve svých 70 letech jako nejstarší aktivní špión tohoto konfliktu. Ukončil spolupráci s Američany a odstěhoval se i s rodinou zpátky do republiky. Netušil, že místo poklidného prožívání stárí ho čeká nejtěžší životní etapa.

Komunistickým věznem

Začal opět podnikat a angažuje se i společensky, ale únorový puč znamenal konec představ o

Kdo byl kapitán Emanuel Voska a proč si ho na Zbraslavi připomínat?

Napsal uživatel R. Hofmeister
Neděle, 24 Červenec 2011 21:00

klidném stáří. Jeho minulost ho přímo předurčovala k tomu, aby se stal se vhodným objektem pro inscenované procesy. Po zatčení v roce 1950 nejdřív čekal čtyři roky na soud. Nakonec byl obviněn. paradoxně z vojenské zrady, které se mohl těžko dopustit, protože československým vojákem nikdy nebyl. Ve vězení strávil celkem 10 let. Tam také těžce onemocněl, ale žádosti o přerušování trestu nebo podmíněčné propuštění jsou mu opakovaně odmítány. Jeho spoluvězni na něj vzpomínali, jako na silnou charismatickou osobnost. Přes svůj vysoký věk a špatný zdravotní stav dokázal na sebe upozornit zásadovostí svých postojů vůči režimu a samozřejmě vyprávěním o své špionážní minulosti. Obvinění nikdy neuznal, což vyplývá mimo jiné i ze zápisu z projednávání žádostí o propuštění ze zdravotních důvodů. E.Voska prohlásil, že neví proč byl zatčen a proč je vězněn, když se ničeho nedopustil. Z toho soud vyvodil, že dosud odpykaný trest nesplnit svůj převýchovný účel a nejsou tedy dány podmínky pro podmíněné propuštění. Když si v roce 1956 pádem ze schodiště zlomil krček pravé kyčelní kosti, prosadil zdravotní personál složený převážně z vězňů, že nebyl léčen obvyklým uložením do sádrového lůžka. Znamenalo by to v jeho zdravotním stavu jistý konec na vyvolané komplikace. Byl mimořádnou péčí spoluvězňů - zdravotníků několikrát denně v prostěradlech odlehčován, byly mu ošetřovány proleženiny a poskytována další rehabilitace. Nakonec se mohl opět posadit a dokonce i postavit na nohy. Úspěšné léčení však bylo opět zneužito v jeho neprospěch. Žádost dcery o propuštění za účelem léčení Generální prokuratura odmítla, protože "rentgenové snímky vykazují, že zlomenina je ve stádiu hojení a není proto pro propuštění důvod."

Podmíněně propuštěn byl až v roce 1960 v takovém zdravotním stavu, že krátce na to umírá. Životní příběh našeho spoluobčana, který v anonymitě zasahoval do chodu evropských a světových dějin se definitivně uzavřel.

Myslím, že osobnost E. Vosky si zaslouží, aby Zbraslav se přihlásila k jeho odkazu vhodnou a trvalou připomínkou.

R. Hofmeister